

CHRISTIANIZACE A POČÁTKY “KATOLICKÉ IDENTITY” POLSKA

NÁBOŽENSTVÍ V POLSKU RLB 215

+ Počátky polského státu

- Jádro budoucího polského státu vzniká v oblasti tzv. **Velkopolska** (okolí Poznaně)
- První historicky relevantní informace jsou až z 2. poloviny 10. století

Zápisky židovského obchodníka *Ibrahíma ibn Jákuba*

Kronika mersenburského biskupa *Dětmara*

+ Počátky polského státu

- Kmenové svazy/státy vznikají i jinde na území dnešního Polska
- Tzv. *Bavorský geograf* (cca 2. polovina 9. století) se zmiňuje o několika kmenových svazech oblasti Kujavska, Malopolska, Povolší či Slezska
- Některé z těchto oblastí byly zcela jistě již v této době vystaveny christianizaci, která byla spojena s expanzí okolních (většinou) již christianizovaných států
- Mocenského vakua v polovině 10. století využívají však pouze *Polané*

+ Počátky polského státu

- Klíčovou roli sehrál nejmocnější polanský rod – Piastovci
- Legendární knížata *Piast*, *Siemowit*, *Lestko*, *Sienomysl*
- Podobně jako v případě Přemyslovců, byl i u Piast legendami považován za rolníka povýšeného na knížecí trůn
- První historicky doloženým knížetem byl však až Měško I.

+ Počátky polského státu

- Datum Měškova narození není známé (zřejmě někdy kolem roku 935)
- První historická zpráva z roku **963** (Widikund z Corvey), a to v souvislosti se střetem mezi Polany a Ratary, za kterým stály politické zájmy Německa
- Obava z německé expanze vede Měška ke zblížování s Přemyslovci a rovněž k rozhodnutí přijmout křest
- V roce **965** se žení s dcerou Boleslava I. Doubravkou a v roce **966** přijímá křest

Počátek CHRISTIANIZACE Polska

Christianizace Polska

Jan Matejko: Přijetí křesťanství
(Zaprowadzenie chrześcijaństwa)

Christianizace Polska

- Christianizace se v této době týkala jen části politických elit
- Záhy začalo budování církevní struktury, jehož základem byl vznik tzv. *misijního biskupství v Poznani* v roce **968**
- Narozdíl od nedávno zřízené diecéze v Praze, podléhla Poznaňská diecéze přímo papeži
- Prvním biskupem byl benediktinský mnich a pomocný biskup v Řezně **Jordanes** (? – 982/984)

Christianizace Polska

Katedrála sv. Petra a Pavla v Poznani

Tzv. Zlatá kaple v poznaňské katedrále

Christianizace Polska

- Za Měškovy vlády zažívá nově vzniklý polský stát první velkou územní expanzi (Lužice, Slezsko, Pomořany)
- Původní dobré vztahy s Říší se ke konci jeho vlády zhoršily (příčinou kromě polské expanze byla i snaha ovlivňovat politickou situaci v Říši)
- Snaha politicky stabilizovat nový stát i po smrti Měška vedla k vydání dokumentu tradičně označového jako **Dagome iudex (asi 991)**, který je znám ze stručného výtažku, regestu
- Tímto dokumentem Měšek formálně **daroval Polsko sv. Petru**

Christianizace Polska

- Item in alio tomo sub Iohanne XV papa Dagome iudex et Ote senatrix et filii eorum: Misicam et Lambertus – nescio cuius gentis homines, puto autem Sardos fuisse, quoniam ipsi a IIII iudicibus reguntur – **leguntur beato Petro contulisse unam civitatem in integro**, que vocatur Schinesghe, cum omnibus suis pertinentiis infra hos affines, sicuti incipit a primo latere longum mare, fine Bruzze usque in locum, qui dicitur Russe et fines Russe extendente usque in Craccoa et ab ipsa Craccoa usque ad flumen Oddere recte in locum, qui dicitur Alemure, et ab ipsa Alemura usque in terram Milze recte intra Oddere et exinde ducente iuxta flumen Oddera usque in predictam civitatem Schinesghe

Item in alio tomo sub Ioh. xv. pp. dagone iudex et ote senatrix. et filij conū misica. et lambertus. legunt beato petro contulisse unā civitatē rīm. q̄. ē. schig- nelne. cū omīb; suis p̄tinentiis infra hos affines. sicuti incipit a p̄mo latere longū mare fine. Præte usq; in locum q̄ d̄r. russe. et fines russe extendente usq; in Craccoa. et usq; ad flumē odere recte in locū qui d̄r alemuro. et ab ipsa alemura usq; in frā milze. et a fine recte intra oddere. et exinde ducente iuxta flumē oddera. usq; in p̄dictā civitatē schinesche.

Christianizacja Polska

Počátky polského státu

Christianizace Polska

- Po smrti Měška I. v roce 992 se vlády ujímá jeho nejstarší syn **Boleslav I. Chrabrý**
- Pokračuje v otcově expanzivní politice (využívá např. politickou krizi v českém státě), ale i v jeho politice christianizace a využívání struktur církve pro budování státu
- V rámci této politiky je do Polska pozván I pražský biskup **Vojtěch (994)**

Christianizace Polska/sv. Vojtěch

- Narozen zřejmě v roce **956** v Čechách ve významném rodě Slavníkovců
- Studoval v Německu (Mohuč, Marburg)
- V roce **983** se stává druhým pražským biskupem
- Konflikty s vládnoucími Přemyslovci (týkaly se zřejmě i role a postavení církve)
- V roce **989** první odchod z Prahy. Cílem je Řím
- **992** Návrat do Prahy

Christianizace Polska/sv. Vojtěch

- Konflikty s pražským dvorem přetrvávají I poté, proto dochází v roce **994** k druhé secesi
- Cílem je tentokrát Polsko, Pomořansko a Prusko
- V roce **995** jsou vyvražděni Slavníkovci, což vede k Vojtěchovu definitivnímu rozhodnutí věnovat se misii
- Centrem misijní činnosti se stává pobřeží Baltského moře (Gdaňsk, Trusko)

Christianizace Polska/sv. Vojtěch

- V roce **997** podstupuje Vojtěch mučednickou smrt
- V roce **999** dochází k jeho kanonizaci
- V roce **1000** se nad hrobem sv. Vojtěcha v Hnězdně (Gniezdno) setkal Boleslav I. Chrabrý a císař Ota III.
- Vzniká kompletní církevní “infrastruktura”, tvořená arcibiskupstvím v Hnězdně a třemi podřízenými biskupstvími (Vratislav, Kolobřeh, Krakov)
- Prvním arcibiskupem se stává **Radim/Gaudencius** (asi 960 až 1020), bratr sv. Vojtěcha

Christianizace Polska/sv. Vojtěch

Katedrála Nanebevstoupení Panny Marie v Hnězdně

Fragment z hlavních chrámových dveří znázorňujících život sv. Vojtěcha (okolo 1175)

Christianizace Polska/sv. Vojtěch

Stříbrný barokní relikviář a
náhrobek sv. Vojtěcha v
hnězděnské katedrále

Christianizace Polska/mnišské řády

- Kolem roku 1000 se v Polsku usazují první mniši a vznikají první kláštery
- Jádrem je tvořeno benediktýnskými mnichy z Itálie
- Legendy přisuzují při etablování mnišství významnou roli tzv. **pěti bratrům mučedníkům** – *Benedikt*, *Jan* (italští benediktýni), *Izák*, *Matouš* (polští novicové) a *Krystyn* (pomocník, sluha)
- Násilná smrt v roce **1003**
- Záhy poté začíná vznikat jejich kult, který se rozšířil mezi benediktýny a kameduliány

Christianizace Polska/mnišské řády

Relikviář Pěti bratří mučedníků ve farním kostele sv. Martina v Kazimierzi Biskupim

Fasáda kláštera kamedulů v Bieniszewie. Centrum kultu Pěti bratří mučedníků

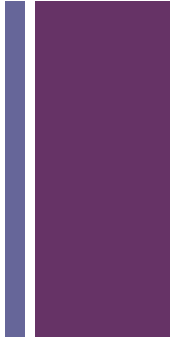
Pohanská reakce

- Po smrti Boleslava I. Chrabrého se novým králem Polska stal jeho syn **Měšek II. Lambert**
- S nástupnictvím nesouhlasil jeho starší brat **Bezprym** a pokusil se s pomocí kyjevského knížete Jaroslava Moudrého Měška svrhout
- Ten na to reagoval uzavřením spojenečství s něm. králem Konrádem II. a přijetím lenního vztahu k německu
- To vše vedlo k oslabení centrální moci, které se projevilo po smrti Měška II. (1034), kdy se vzbouřila lokální šlechta a zaútočila na centra křesťanství považovaného stále za cizorodý prvek a symbol centralizace

Pohanská reakce

- Během povstání označovaného jako **Pohanská reakce** došlo ke zničení velké části vznikající infrastruktury katolické církve
- Vrcholu dosahuje toto hnutí v roce **1037**
- Zároveň s tím byla de facto rozvrácena centralizovaná moc a jednotný polský stát se v podstatě rozpadl, čehož využili jeho sousedé, zejména Kyjevská Rus a čeští Přemyslovci (kníže Břetislav I.)

